

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 7.

A magyar király és Bosznia.

Bosznia és Hercegovina közjogi helyzetének megváltozásánál a magyar ember okvetlenül azt a kérdést veti fel első sorban: megóvattak-e a magyar állam jogai a visszakerült tartományokhoz?

Konstatálnunk kell, hogy erre némi törekvést találunk. A két tartomány lakosságához intézett »fejedelmi szózat« hangsúlyozza »azokat az ősi kötelekeket, melyek dicső elődeinket a magyar trónon ezen országokhoz fűzték.« Ez bejelentése annak, hogy I. Ferenc József mint Nagy Lajos és Mátyás utódja lép a magyar korona egykori tartományainak területére. Kétségtelenül nagy érdeme a mai kormánynak, hogy ezt a kijelentést belevetelte a fejedelmi szózatba. Ezzel nagyot erősödött a magyar álláspont szemben az osztrákkal, mely viszont csak a berlini szerződésre épít s azt vitatja, hogy ez a szerződés Magyarországnak és Ausztriának együttesen adván megbízást Bosznia és Hercegovina megszállására, a két volt török tartományhoz csak Magyarországnak és Ausztriának együttesen van joga.

A berlini szerződés azonban csak a megszálláshoz és a közigazgatás vezetéséhez volt elégséges jogalap. Többször nem adott jogot. Különösen pedig nem adott jogot ahhoz, hogy I. Ferenc József a maga szuverén jogait Boszniára is kiterjessze, sőt ezt egyenesen tiltja a berlini szerződés, mikor Bosznia területén a szultán felségjogait kifejezetten fenntartja. Két felségiség egy területen képtelenség. Ha tehát I. Ferenc József kiterjeszti a maga felségjogait Boszniára és Hercegovinára, ezt csak úgy teheti, hogy ott egyidejűleg megszünteti a török szultán szuverénitását. Ez természetesen lehetetlen lévén a berlini szerződés alapján, vissza kellett menni amaz időig, a mikor a török szuverénitás Boszniában még nem érvényesült, vissza kellett menni jogalapért a magyar királyok felségjogáig, a mely a török hódításig Boszniára is kiterjedt. Az Árpádok, Nagy Lajos és Mátyás fegyverei adtak jogcímet I. Ferenc Józsefnek Bosznia »annektálására«. A mohácsi vész előtt a magyar királyok nem csupán »megszállották«, hanem elfoglalták, Magyarországhoz kapcsolták és teljes joggal és hatalommal mint magyar tartományt bírták Boszniát, annak területéből felségjogaik alapján kihasították a sói és ozorai bánóságokat s a megmaradt

Boszniának élére magyar urakat állítottak kormányzóul.

A kormányzó viselt néha királyi címet is, de ez a bosnyák király épp úgy átlátvalója volt a magyar királynak, mint a macsói bán. Nem volt a boszniai király még csak hűbéres fejedelem sem. Magyar zászlósúr volt; a szuverén jogokat pedig Bosznia területén is a magyar király csonkítatlanul, korlátlanul gyakorolta.

Ezt a jogot, amelyről Magyarország soha, semmiféle szerződésben le nem mondott, ismét feléleszti és élettel tölti meg a mostani annexió. És mert az ad jogalapot az egész annexiónak, szükséges és kívánatos, hogy a magyar királynak ez az ősi joga kifejezést nyerjen az annexió tényénél.

Erre való tekintettel nem tartjuk elégségesnek, hogy a magyar király ősi jogára csak a »fejedelmi szózat« hivatkozik. Így azt a színezetet nyeri a dolog, mintha a magyar király ősi joga csak belső, házi használatra volna jó. Nem. A magyar korona történelmi joga az, a mivel az annexiót nemzetközileg is indokolni lehet és kell, a magyar király koronázási esküjének szentsége az, amely hivatva van arra, hogy az annexiót minden nemközi kongresszus esetleges táma-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A munka.

A szánalom nem az önzésnek finomabb alakja, nem olyan, mint a szerelem. — Borrelről akarok beszélni: úgy e tudják, hogy abbahagyta kísérleteit és bezárta laboratóriumát.

Igen, a leánya halála óta, — szólalt meg valaki. — A bánat...

A bánat, — mondta tündöve Montan.

Igen, de nem az a fajtája, amelyikre önök gondolnak, Borrel valóban imádkozta lányát és ámbár a szülői szeretetnek nincs szüksége megokolásra, mondhatom, hogy megérdemelte a kis lány szépségeért is, de különösen a szívéért és a szelleméért. En, hogy úgy mondjam, láttam születni és már egész piciny korában elárulta azt a gyöngédséget, jó szívet, amely később sajátjává lett. Különösen, finom gyanutlan és bizalmas volt kis lelke, amelyet az életben szerzett tapasztalatok csak sérthettek. Véletlenül éppen ott voltam, mikor az első ütés érte. Tíz éves lehetett. Sétáról jött haza és sápadtan, remegve kiáltotta:

Oh apa! Milyen gonosz némelyik ember!

A sikos aszfalton elesett egy ló és a kocsis ostorral nógatta, hogy fölgorjon, ez a látvány izgatta föl annyira. Apja csititgatásaira

és magyarázására egyre jobban elkeseredett és kis arcán egyre elevebben látszott a bosszúvágy. Hogyan? Ez a gazság, ez a bűn nem egyéb, mint egy küzönséges, mindennapi, rendes cselekedet? Nagyon sokáig tartott, míg ezt az esetet elfeledte s míg csak emlékezett rá, mindig oly féltéken, félve nézett maga körül. És igen nagy elégtételt, igen nagy örömet érzett, mikor tudatára jött annak, hogy apja orvos, híres, nagy orvos. Apja az emberek szenvedései ellen harcol, azokat enyhíti, azokat semmisíti meg. Erre a munkára szenteli életét, idejét, tudományát. A honoráriumokról ő természetesen nem tudott. Előtte szentnek látszott az orvos. Apjára mindig úgy gondolt, mint Herculesre és Theseüsre, aki a földet szörnyetegektől szabadítja meg. Büszke is volt rá és oly bájos türelemmel várta haza apját egy-egy látogatásból, pedig mindig, minden percen vele szeretett volna lenni. Borrelt pedig utóbb igen nagy kérdés foglalkoztatta. Majmokkal való kísérletezés közben valami rettenetes betegségre bukkant; én nem tudom, mi volt az, csak annyit tudok, hogy ő volt az első, aki fölfedezte és a fontos kérdéstről már el is készítette értekezését az Akadémiához. Milyen körülmény következtében került ez az értekezés a kislány kezébe? Milyen tudásvágy, miféle őszön hajította, hogy fölkutassa a nagyszerű mű gondosan rejtgetett titkait, ta-

lán sejtelve volt róla? Leírhatatlan az az izgatottság, amely gyötörte akkor reggel, mikor hozzá jött. Elolvasta! Mindent tudott! És nem hitte el. Ártatlan állatokat így gyötörni, kínözni; beléjük oltani a legrettenetesebb betegségeket, elevenen fölvdagdálni, mártirokká avatni őket, — hallgatni a tehetetlen, állati fájdalomnak sikoltozását, a gyötrelmem mindenféle hangját és éppen az ő apja! Ugyan, ilyet mondani! Szinte mosolygott rajta. Ebben az értekezésben ő egyebet látott; egy kifáradt agynak, az örökös munkától tönkretett agynak a lázálma volt ez előtte, betegségnek halucinációja. És éppen ez volt fölindulásának oka. Az ő apja valóságnak hiszi kinos álmait, gyötrelmes éjszakáinak lázas képeit. És az én zavaros magyarázataim, hebegő kifogásaim még jobban megerősítették ebben a hitében, — hiszen titkolni igyekeztem előtte az igazságot.

Montan elhallgatott egy pillanatra.

— Pedig ki tudja, nem volt-e igaza? Misztikul örültség van. Mért ne lehetne tudományos örültség?

Azután folytatta:

Mikor elhagyott, a legelső gondom az volt, hogy Borrelt értesítem arról a nyugtalanságról, amelyet ez a látogatás keltett bennem. De mire én odaérhettem volna laboratóriumához, a szegény gyermek, akit talán mégis

HÖLGYEK!

A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezesességet vállalok. —

ROTH ADOLF női szabó
 NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11 SZÁM.

dásaival szemben a jogszerűséggel bástyázza körül. Tehát a magyar király jogát nem a miniszteri ellenjegyzés nélkül kibocsátott, falragasznak szánt fejedelmi szózatba kellett volna belefoglalni, hanem ezt kellett volna alapjává tenni az egész közjogi aktusnak.

Közjogi aktus a miniszterelnök, a külügyminiszter által ellenjegyzett királyi kéziratokban foglaltatik. Ezek pedig egy szóval sem emlékeznek meg a magyar király ősi jogáról, sem a koronázási esküről. »Elhatároztam«, ennyi az egész. Ez pedig közjogi tényről Magyarországra nézve kevés.

A miniszterelnökhöz intézett királyi kézirat utasítást tartalmaz arra nézve is, hogy a magyar országgyűlés elé törvényjavaslat terjesztessék Bosznia helyzetének szabályozása tárgyában. Ez tökéletesen megfelel a közjogi követelményeknek. Bosznia helyzetét nem szabályozhatja sem fejedelmi szózat, sem legfelsőbb elhatározás, hanem egyes-egyedül a törvény. A törvényhozók feladata lesz azután, hogy a királyi kéziratok hiányait pótolják a gyengén érintett magyar közjogot erőteljesen kidomborítsák s az alkotandó, nemzetközi jelentőséggel bíró törvényben a magyar korona ősi jogát, a magyar király koronázási esküjét az egész világ előtt nemzetközi súlyjal bíró tényezőnek mutassák be. *

A delegációk előértekezlete. A delegáció tagjai tegnap előértekezletet tartottak, melyen az elnököt és az alelnököt jelölték ki. Elnökül gróf Zichy Tivadart és alelnökül Barabás Bélát jelölték a delegátusok.

gyötört a kétség, megelőzött. A sors úgy akarta, hogy a legrosszabb időben érjen oda. Borrel annyira el volt merülve munkájában és annyira nem volt sejtelve sem a nem rég támadt nyugtalanságról, hogy csak lánya sikoltására rezzent föl és visszafordulva, vértelen arccal, rémülten látta maga előtt lányát, a ki az ő munkáját figyelte. És milyen munkát! Azt lehet mondani, hogy nyuzott, vagdalt, boncolt, egy megkötözött, elnémított kis állatot, egy kis élőlényt, amely csak a szemével tudott könyörögni és a szemében ott látszott még a hála is, mert hiszen aki kér, az remél is, — egy kis lényt, amely nem volt többé sem kutya, sem majom — a szánalom, a szenvedés maga! Borrel már nem ért rá, hogy megfogja leányát, végigomlott a földön előtte a meggyötört kis lány.

— Ah! itt van az agyláz!
— Igen, itt van! Ajultan vitték ki a temetőből. S az önkívület nem is hagyta el többé. Rettenetes látományok kinyúltak. Hiába igyekezett kezével elűzni magától, hiába hunyta le szemét, a lázalmoktól gyötörve meghalt.

Mindnyájan hallgattak. Majd ismét megszólalt Monton:

— Ezért zárta be Borrel a laboratóriumát. Megértette, bár későn, hogy a tudósok minden dicsősége nem ér föl egy szerető, melegszerű gyermek ösztönszerű szánalmával s hogy mind nem áraszt annyi áldást a földre, mint a gyermek szive és mosolygása.

Jean Reibrach

Uj férfi-, fiu- és gyermekruha-üzlet.

Van szerencsés a ruhavásárló közönség b. tudomására hozni, hogy **Zöldfa-utca (Zöldfa szálloda épületében, a Sörcesarnok mellett)** e hó folyamán egy férfi-, fiu- és gyermekruha-üzletet nyitottunk, hol legújabb szövetekből készült ruhák óriási nagy választékban és igen olcsó árak mellett kerülnek eladásra. **Jelszavunk:** »Kevés pénzért szép ruhát, jó ruhát és csinos ruhát. — Megtekintés ingyen, próbabevásárlással meglehet mindenről győződni — Kiváló tisztelettel

GELBERG ÉS NAGY.

Az annexió.

A proklamáció kihirdetése után.

Bosznia és Hercegovina anektálása miatt legjobban az angol közvélemény kel ki. Ez azonban még mindig nem lehet mérvadó a többi nagyhatalmak állástoglalására és korántsem lehet tartani tőle, hogy esetleg komoly következményei is lehetnek. A legjobban érdekelt Törökország megkapta a maga kártérítését, melyet jobb jövedelműnek tart, mint a két okkupált tartomány volt, tehát erről a részről nincs mitől tartani. Szerbia tüntetése kicsinyes dolog s nem lehet komolyan venni. Az annexió különben mindkét tartományban nagy meglepetést s örömet szült.

Az újabb eseményekről tudósításaink a következők:

Pétervár, okt. 7.

Oroszország, Bosznia és Hercegovina bekebelezésének közzététele után azonnal nemzetközi konferenciának az összehívását fogja indítványozni a berlini szerződést aláírt hatalmaknál, avégből, hogy a konferencián a berlini szerződést egész terjedelmében revízióknak vessék alá.

Konstantinápoly, okt. 7.

A Boszniára vonatkozó német lapvélemények, amelyek Ausztria-Magyarország pártján vannak, az összes török körökre igen nagy hatással voltak.

Frankfurt, okt. 7.

A Frankf. Ztg. jelenti Pétervárról: Okt. 8-án orosz kormányokta jelenik meg, mely a hatalmakat a berlini szerződés revíziójára szólítja fel. A tartandó kongresszuson az orosz-török komplikációk is szóba kerülnek.

London, október 7.

Lucien Wolff, a Daily Graphicban a következőket írja: Angolország, mielőtt Ausztria-Magyarország és Bulgária által teremtett új helyzetről tanácskozzandó nemzetközi konferencián résztvesz, a berlini szerződés megváltoztatásáért, amelyek érdekeit sértik, Törökországtól elégséges kompenzációt fog követelni. Követelni fog egyúttal garanciákat a statusquo további megváltoztatása ellen. Az angol kormány nem hajlandó elnézni olyan cselekvéseket, amelyek törvénytelenek és nem védhetők. Anglia viszonya Ausztria-Magyarországhoz és Bulgáriához, amelyek így cselekedtek, valószínűleg hosszú időre feszült lesz. A jelenlegi helyzet kiszámíthatatlan faktora Bulgária. Egy jövődó faut pas világháborút idézhetne elő.

A proklamáció kihirdetése.

Szerajevó, okt. 7.

Ma reggel itt, valamint az összes kerületi és járási székhelyeken az ország nyelvén kiplakatirozták az annexióra vonatkozó proklamációt. Egyidejűleg fellobogózták a középületeket. A szerajevói polgármester d. után két órára ünnepélyes ülésre hívta össze a község-tanácsot. Este kivilágítják a várost. Emelkedett hangulat, teljes rend és nyugalom uralkodik a városban.

Aposztrofálják a magyarokat.

London, október 7.

A »Standard« mai vezércikkében érzelmi szempontból tárgyalja az annexiót Magyaror-

szágra való tekintettel. Az említett lap ekképpen írja: Angolországban mély szomorúsággal kell látnunk, hogy ily álnok politikát a lovgias magyar nemzet beleegyezésével vagy elnézésével üznek, amely nemzetnek szabadság iránti törekvései mindig oly rokonszenves visszhangot keltettek Angliában. Vajjon elfelejtették-e a magyarok, hogy szabadságharcuk menekülő hőseit Törökország saját biztonságának veszélyeztetésével védőszárnyai alá vette? A lap ezután patétikus panaszokban tör ki a magyarok hálátlanságáról.

A trónbeszéd.

Politikai körökben elterjedt hírek szerint a trónbeszéd, melyet holnap az uralkodó a delegációkhoz intéz, nemcsak azért lesz nevezetes, mert abban a király újból ünnepiesen bejelenti az annexiót, hanem mert a külpolitikai helyzetéről szóló része legkevésbé sem lesz olyan optimisztikus, mint az eddigi évekbe. A király konstatálni fogja, hogy nehéz kérdések lettek aktuálisokká. S éppen ezért hangoztatni fogja a hadsereg fejlesztésének sürgős szükségességét.

Törvényjavaslat az anektálásról.

A két miniszterelnökhöz intézett királyi kéziratok az 1880: VI. t.-c. §§ ára való hivatkozással azt az utasítást foglalják magukban, hogy Bosznia és Hercegovina anektálásáról törvényjavaslatokat jegyezzenek be. Ebben a kérdésben az osztrák s a magyar miniszterelnök hosszabb idő óta tárgyalásokat folytatott s megállapodtak abban, hogy a két képviselőház elé meglehetősen megegyező tartalmu javaslatokat terjeszzenek be. A fősulyt itt arra fektetik, hogy az annexió csak akkor lesz törvényes és alkotmányosan befejezett, ha ahhoz a törvényhozások hozzájárultak. A magyar javaslat már egészen kész s a miniszterelnök rövid időn belül a képviselőház elé terjeszti, amelynek aligha lesz sok öröme benne, mert Magyarország törvényes jogai ellenére nem mondja ki nyomban az anektált tartományoknak a magyar szent korona országához való csatolását, hanem provizóriumot fog bejelenteni. Hogy aztán mi lesz az ára annak, ha véglegesen tisztázni akarjuk a kérdést és Bosznia-Hercegovinát ki akarjuk venni az osztrák kézből, azt ma még kiszámítani sem lehet.

Bosnyákország bánja.

Bosznia anektálásával új korszak nyílt meg Boszniában. A közös pénzügyminiszter megszűnik Bosnyákország kormányzója lenni és élére bánt állítanak. Közigazgatási szervezete teljesen azonos lesz a mai Horvátországgal, csak az azzal a különbséggel, hogy tartománygyűlése képviselőket se a magyar képviselőházba, se az osztrák Reichsratba nem küld. Igazgatásának ellenőrzése egy, a delegációkban választandó külön bizottságra bízotnak. Egyelőre, a végleges rendezésig. Így írják ezt nekünk Bécsből.

Szerbia és az annexió.

Zimony, október 7.

Milovanovics szerb külügyminiszter tegnapelőtt este szigorú inkognitóban Rómába utazott, ahonnan utját Antiváriába folytatja. A szerb külügyminiszter »eltűnését« Belgrádból kapcsolatba hozzák a legutóbbi nagy eseményekkel.

Belgrád, október 7.

Bosznia és Hercegovina annektálása és Bulgáriának királysággá való proklamálása óta egész Szerbiában lázas izgatottság mutatkozik. A két esemény lesújtó hatást gyakorolt a népességre, a politikai körökre különösen. Valószínű, hogy a Velimirovics—Milovanovics-kabinet lemond, mert megkísérelte a sovániszta-mozgalomnak hadat üzenni. Az ország minden városában gyűléseket tartanak, amelyeken szidalmaznak Ausztria-Magyarországot. A tömeg élteti a bosnyák revolúciót és követeli, hogy egy szerb hadsereg a boszniai határra küldésék. Bosznia-Hercegovina annektálása és Bulgáriának független királysággá való kikiáltása a radikális párt külpolitikájának megadta a halálos dölést.

Belgrád, október 7.

Egy magánsürgöny jelenti, hogy a szerb fővárosban még ma is minden üzlet zárva van. Az egymást követő demonstrációk okozták, hogy a forgalom majdnem teljesen szünetel. A tüntetők sok helyütt okoztak zavargást.

Szófia, október 7.

A bel- és külföldi sajtó nyugodt hangja csökkenti a háborús aggodalmakat. Az eddigi katonai rendszabályokat fenntartják, de a hadsereget nem mozgósítják. Az itteni török biztosnak tegnap adták át a függetlenséget proklamáló jegyzéket, melyben az mondatik, hogy a legutóbbi események szükségessé tették a függetlenség kimondását. A török biztos eddig nem hívták vissza Konstantinápolyba.

Bukarest, október 7.

A lapok azt írják, hogy senki se gondol a háborúra.

Becs, október 6.

A belgrádi tüntetést diplomáciai körökben nem veszik túlságosan komolyan. Csak az az egy körülmény okoz gondot és pedig a szerb sajtó magatartása. A szerb kormány ugylátszik valamely kétségbeesett tettebe akarja a népet beugratni, hogy aztán Európa előtt minket tegyen érte felelőssé. Hogy ezt megakadályozzuk erre minden eszközünk megvan.

Legujabb.

Belgrád, október 7.

A sajtó utján felizgatott nép az osztrák magyar konzulátus elé vonult és ott tüntetett. Komolyabb következménye a tüntetésnek még nem volt.

London, október 7.

Roics szerb nagykövet kijelentette, hogy a póttartalékosok behívása nincs összefüggésben sem az annexióval, sem pedig Bulgária függetlenségével.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, — kiknek előfizetésük lejárt, — szíveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lap további küldése akadályba ne ütközzék.

Bulgária függetlensége.

Bulgária függetlensége Romániának, Szerbiának, de főleg Törökországnak közhangulatát nyilatkoztatta meg. A függetlenség csupán a török kormány tiltakozását eredményezte, azonban Törökország sem fog emiatt háborúba elegendni, hanem be fogja érni egy tiltakozással, melynek nem lesz komoly következménye. Törökország belügyei ugyanis még nincsenek végleg rendezve, tehát nem mehet most egyszerre olyan dolgokba bele, amelyek esetleg az egész Törökország megingatását is eredményezhetnék.

A bolgár eseményekre vonatkozólag a következő értesítéseket vettük:

Megnyugtató hírek.

Szófia, október 7.

A nyilvánosságban és a sajtóban a mai külföldi jelentések alapján láthatólag megnyugtató és zelehető. Különösen pedig csökkentek az aggodalmak egy háború kitérésének lehetősége iránt. Az eddigi katonai rendszabályokat fenntartják, ellenben mozgósítási rendszabályokat nem alkalmaznak. Bulgária függetlenségének proklamációjáról szóló notifikálást ma adták át az itteni török biztosnak és azt a kijelentést tartalmazza, hogy az utolsó török-bolgár differenciák a proklamációt szükségessé tették. Az itteni török biztos eddig nem kapta meg visszahívó levelét.

Bukarest, október 7.

A sajtó általában nem gondol a háború lehetőségére. A félhivatalos „Voiața Natională” reméli, hogy a bulgáriai események miatt nem fog háborúra kerülni a dolog tekintettel arra a körülményre, hogy a tényleg fennálló állapot jogosra lett változtatva, be fogja bizonyítani, hogy bölcs politikát tud követni és hogy fődekeit megvédeni tudja.

London, október 7.

A bolgár követségen, melyre az ország minden részéből özönével érkeznek a gratulációk, megerősítik, hogy Bulgária nem mozgósít és Bulgária felfogása szerint a béke biztosítva van.

A török nagykövetség egy tagja kijelentette, hogy néhány napig semmi újat nem lehet várni. Épp oly hirtelen, mint ahogyan most a helyzet megváltozott, éppen olyan meglepő lesz a legközelebbi fordulat is és éppen olyan hirtelen fog a végleges megoldás is bekövetkezni.

Tüntetések Konstantinápolyban.

Konstantinápoly, október 7.

Arra a hírre, hogy Anglia nem veszi tudomásul Bulgária függetlenségi proklamációját, éjjelkor ifjútörökök vezetése alatt mintegy háromezer tüntető vonult angol, francia, görög és olasz zászlók alatt és dalokat énekelve az illető követségek elé Peraba vonult, hol lelkesült éljenzésekben törtek ki. Harcias beszédek hangzottak el. A tüntetésen a papság is erősen részt vett.

Konstantinápoly, október 7.

A bolgár proklamáció ellen a minisztertanácsban elhatározott tiltakozó jegyzéken még változtatásokat tettek és azt csak ma este küldik meg a török nagyköveteknek a szignatarius hatalmaknak való közlés végett. A porta tisztviselői az ifju-törökök és a sajtó vezéreiből állandóan sokkal inkább foglalkoznak a bolgár kiáltvánnyal, mint a boszniai kérdéssel.

A karlócai kongresszus.

Karlócáról jelenti egy táviratunk: Günther Antal királyi biztos, a görögkeleti szerb egyházi kongresszus mai ülésén a következő királyi leiratot olvasta fel:

Mi I. Ferenc József Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya őszintén kedvelt hívünk Hűségednek 1908. évi szept. hó 23-án kelt és magyar miniszterelnökünk által hozzánk felterjesztett jelentéséből értesülünk, hogy a néhai Brankovics György érsekmetropolita patriárka halálával megüresedett karlócai gör. kel. érseki szerb metropolita patriárkai szék betöltése céljából legfelsőbb megegyezésünkkel Karlócára egybehívott gör. kel. szerb nemzeti egyházi kongresszus folyó évi szeptember 22-én tartott választási ülésében Bogdanovics Lucian belső titkos tanácsunkat, a budai gör. kel. szerb metropolitának általunk kinevezett adminisztrátorát választotta meg karlócai gör. kel. érsekké. szerb metropolita patriárkává. Ugyanezen kongresszus egyszersmind azon legalázatosabb kérelemmel járult hozzánk, hogy ezen választást legkegyelmesebben megerősíteni méltóztassunk. Midőn Mi magyar miniszterelnökünknek vallás és közoktatásügyi magyar miniszterünkkel, valamint Horvát-Szlavon-Dalmátországi bánunkkal egyetértőleg tett előterjesztésére ezen választáshoz legfelsőbb megerősítésünkkel hozzájárulunk, felhívjuk Hűségedet, hogy ezen legfelsőbb megerősítésünkről a gör. kel. szerb nemzeti egyházi kongresszust a szokásos módon értesítse. Felhívjuk továbbá Hűségedet, hogy a megerősített érsek és szerb metropolita patriárka hűségi esküjének szabályszerű beiktatása iránt Hűségednek adott utasítás értelmében intézkedjék ennek megtörténte, valamint a Hűséged által javaslatba hozott teendők elvégzése után a kongresszust nevünkben bizonytalan időre napolja el.

Kihez egyébiránt királyi kegyelmünkkel állandóan hajlandók maradunk.

Kelt Budapesten, október 2-án.

FERENC JÓZSEF s. k.

Vekerle Sándor s. k.

Günther királyi biztos a kézirat felolvasása után az alábbi beszédet intézte a kongresszushoz:

T. kongresszus! Ezen most felolvasott legkegyelmesebb leirat értelmében ő cs. és apostoli királyi felsége legkegyelmesebben jóváhagyván a f. é. szeptember 22-én tartott választás eredményét, a kongresszus által a karlócai gör. kel. érsekség szerb metropolita patriárkává megválasztott Bogdanovics Lucian belső titkos tanácsos, budai gör. kel. szerb püspököt és érsekség adminisztrátorát, az érsekmetropolita patriárkai méltóságában a magyar miniszterelnök előterjesztésére legkegyelmesebben megerősíteni méltóztatott. Legkegyelmesebb

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és
sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischner u. 17.

Fiéktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bápatac

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyancsak régi stromlékekben. sírboltok s sírkövekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

uralkodónk, akinek atyai szíve a hazai szerb nemzetiséget görögkeleti vallásu alattvaló iránti teljes szeretettel és mint közismeretes, telve van, meglepéssel vette tudomásul, hogy a kongresszus bölcsesége oly egyéniségre összpontosította a bizalmat, aki ő Felsége előtt kedves, a hazára és a szerb metropólia összességére nézve pedig kívánatos. Ezen legmagasabb meglepése abban nyilvánult, hogy a választást legfelsőbb jóváhagyásban részesíteni méltóztatott. Ezen különös királyi kegyelmet, mint a legmagasabb uralkodói hatalom tényét, fogadják köteles tisztelettel és hódolattal. A magam részéről üdvözlöm a t. kongresszust abból az alkalomból, hogy bölcsessége megtalálta azt az utat, amely bizonyára az egyházhöz tartozó nép kulturájának érdekében az egyedüli igazi ut, mert ez az egyetértést jelenti, amely eredményes és hasznos működést biztosít. Alkalmam volt meggyőződni azon odaadásról, amelylyel önök a felség és haza iránt viseltetnek és aki szerencsés voltam önökben az egyház és nép iránti szeretetet láthatni, reménnyel nézek a jövő elé. De kérem önöket, a jövő érdekében, hogy tanusított lojalitásuktól, a haza iránti szeretetüktől és a higgadt céltudatos iránytól el ne térjenek. Így azután biztosak lehetnek önök urunk és királyunk ő Felsége további szeretetéről, a haza elismeréséről és egyházuk felett törvényszerű főfelügyeletet gyakorló kormány jóakaratu támogatásáról.

Az állandó választmány határozata a kórház ügyben.

Helyes és okos városi politikát szolgált az állandó választmány azzal a határozatával, hogy nem engedi át az építendő megyei kórház céljára azt a kis földterületet, az elhagyott temetőt, melyet tőle a megyei közönség kért. A szerencsés véletlen módot nyújtott a városnak ezzel, hogy vitális érdekét hathatósan megvédelmezze.

Senki sem magyarázhatja az állandó választmány ezen határozatát olyképen, mintha a város nem akarna áldozatot hozni ezen nagy horderejű emberbaráti intézmény létesítése érdekében. Jól tudhatja bárki, hogy alig merült fel a kórház építésének szándéka, a polgármester a város nevében egy 20 holdnyi területet és még más kedvezményeket vizsgálattásban és világításban ajánlott fel erre a célra. Tehát szűkkeblűségéről vagy elfogultságról itt szó sem lehet. A város kész a legmesszebb menő áldozatok hozatalára — de bölcsen, megakarja akadályozni, hogy az olyan szépen fejlődő nyári és villatelep utjába, egy kórházat bele ne ékeljenek. Elég mulasztást követett el akkor, amikor megengedte hogy az elmekórházat a mostani, monstrosus helyre építsék. Csak a vak nem látja, hogy milyen rohamosan és szépen fejlődik a hegyoldalon a villák sorozata; csak a vak nem látja. Így nem közérdek az, hogy a kórház épen ide építtessék.

A szakember előtt éppenséggel érthetetlen, hogy miért kellessen egy fejlődésre szoruló két intézményt olyan lehetetlen helyre beleszorítani, a hol minden további terjeszkedése ki van zárva és főleg a város jól telfogott érdeke ellen van.

Minden egyes polgárnak kötelessége minden lehetőséget elkövetni, hogy a megyei kórház ezen a tájon ne épüljön fel.

Nem akarjuk ezt a sok pro és contra felhozott érveket, melyek az idevaló építés mellett felhozattak, recapitulálni. De csodálatosan beleszólt ebbe a kérdésbe minden fajta szakember — csak a nagy, nagyváradai orvosi tes-

tület hallgatott, pedig hát szerény nézetünk szerint ez a kérdés par excellant, *orvosi kérdés*.

— Mi szebb, alkalmasabb, idealisabb és minden eshetőségnek megfelelőbb területet egy kórház építésére nem képzelhetünk, mint a város által a Rulikovszky ut mentén felajánlott 20 holdnyi sík területet. Egy sík, nagy területen a kórház építményei, akadálytalanul, mindegyik szabadon oda helyezhető el, ahol a viszonyok legjobban követelik.

No hát miért nem fogadta el annak idején a kiküldött egészségügyi felügyelő, ezt a területet a kórház céljára? Magas a talajvíz? Ez nem lehet komoly érv; ez nem lehet akadály; tessék a megyének felét annak az árnak, melyet egy más helyen megvásárlandó területére szánt, ennek a feltöltésére költeni, hát akár, dombra, magasságra állíthatja a kórházat.

A város nem szűkkeblű ebben a kérdésben. Ellenkezőleg, gavallér módra felajánl egy legalább 100.000 koronára értékelhető területet. Sőt vizet és világítást, mérsékelt árért. — De ezt inputálni neki, hogy érdeke ellen, megengedje fejlődése területébe egy kórház alakjában, gátat vetni. Azt senki sem követelheti tőle.

Okosnak és bölcsnek tartom az állandó választmány határozatát.

Egy orvos

UJDONSÁGOK.

* **Plébánosi vizsgálat.** Tegnap *Fetser* Antal káptalani helynök elnöklété alatt vizsgálatot tartott az egyházmegyei zsinati bizottság. Megjelentek előtte: *Kledorfer* Lipót szilágycsehi, *Bedák* Mátyás kondorosi, *Besser* Hugó bárándi, *Gáspár* István bucsatelepi lelkészek és *Piresy* Márton görcsöni segédlelkész, kik mindannyian sikerrel állották ki a vizsgálatot.

* **A város mai közgyűlése.** Nagyvárad város törvényhatósága ma fogja megtartani október havi közgyűlését. A közgyűlés tárgysorozatából az irnok választás ígérkezik izgalmasabb pontnak. Ilir szerint igen érdekes interpellációk is lesznek. Többek közül már maga az a hír is feltűnést keltett, hogy egyik törvényhatósági tag a *váradvelencei gör. kel. temető kegyelet sértése* tárgyában fog kérdést intézni a főmérnökhöz, valamint a polgármesterhez. A temetőben ugyanis a régi temető-őr lakása helyett egy üzlethelyiséggel bíró nagyobb épületet emeltek s nem vettek figyelembe semmiféle körülményt, mely az ilyen építkezést nem engedi meg, miáltal durva kegyelet sértést követtek el.

* **A fővámellenőr kérelme.** *Liszkey* Béla fővámellenőr kérvényt intézett a városhoz, hogy adjanak neki 500 kor. pótlékot, mert ugyanis ugymond: ő mindig ráfizet a vámra s így föltétlenül szüksége van a kért segílyre.

* **Biharmegye közigazgatási bizottsági ülése.** Tegnap délelőtt tartotta meg Biharmegye közigazgatási bizottsága október havi ülését. Az ülésen jelen voltak *Glac* Antal főispán elnöklété alatt *Miskolczy* Ferenc dr, *Wallner* Odön dr, *Verner* Kálmán, *Balog* Elemér, *Balogh* János, *Papp* Miklós, *Papp* János, *Vasady* Lajos, *Markovits* Károly, *Telegdy* József, *Cziffra* Gerő, *Nyisztor* Alajos, *Móricz* Ernő dr, *Kasza* Jenő, *May* Sándor. Az ülés az alispán időszaki jelentésével kezdődött, melynek tudomásul vétele után dr *Móricz* Ernő ter-

jesztette elő jelentését. — E szerint a megye egészségügye kedvezőbb volt, mint az előző hónapban. A pénzügyigazgató jelentése kedvezőlenebb eredményről ad számot. Egyenes adó címén befolyt ugyanis 574110 korona, tehát 87641 koronával kevesebb, mint az előző év hasonló időszakában, a fogyasztási adóban pedig 38316 koronával folyt be kevesebb. *Verner* Kálmán árvaszéki elnök jelentésében arról számolt be, hogy az árvaszéknél a hivatali helységek szűkek s az iratokat nem tudják kellő biztonságban, szabályszerint kezelni. Erre vonatkozólag kéri, hogy a selejtezési rendelet foganatosíttassák.

* **Trachoma a belényesi iskolában.** Belényesben még mindig nem lehetett teljesen kigyógyítani a trachomát. Most az iskolai év kezdetén az illetékes orvosok szemvizsgálókat tartottak az iskolákban s ekkor megvizsgáltak 810 gyermeket. Ezek közül trachomás volt 6, trachoma gyanus 7 és hurutus 107. Az orvosok foganatosították a legmesszebb menő óvintézkedéseket.

* **A vízvezetési felügyelő vizottsági ülése.** A vízvezetési felügyelő bizottság tegnap tartott ülést *Lukács* Ödön elnöklété alatt. Az ülésen *Lukács* Ödön bejelentette, hogy a vízmű kibővítéséhez szükséges telkeket részint egyezség útján, részint pedig kisajátítás útján szereztek meg. A munkálatokat már október 20-án, ha az idő kedvező lesz meg is fogják kezdeni. Bejelenti még az elnök, hogy a *Károly* Irén javaslatát, mely szerint 2 elektromotoros gépet állítsanak fel az utcák locsolásához szükséges viz felszívására, foganatosították s a gépek működnek is. Az elnök ezután a főmérnöknek a kolerára vonatkozó intézkedéseit jelentette be, melyet a bizottság tudomásul vett.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, özv. *Kiss* Mihályné, szül. *Kiss* Eszter október hó 6-án 70 éves korában Nagyváradon elhunyt. A megboldogult földi maradványai t. hó 8-án d. u. 4 órakor fognak a Csengery-utcai gyásházából az olasz-i sírkertben örök nyugalomra tételni.

* **Hova lett a rab.** A szegedi börtönből *Botos* János vámoslázi lakost még mielőtt büntetését kiöltötte volna szabadon bocsátották úgy azonban, hogy tartózkodási helyén rendőri felügyelet alatt kell lennie. A rendőri felügyelet foganatosításával a szegedi börtön igazgatóság a vámoslázi elüljárókat bizta meg, hogy mihelyest a rab Vámoslázra megérkezik azonnal értesítsék az igazgatóságot. Az elüljáróktól azonban semmiféle értesítés nem érkezett amiből a rab meg nem érkezésére lehet következtetni. Most az igazgatóság szigorú vizsgálatot kér a rab hullétének megállapítása iránt.

* **Szüreti mulatság az elmebeteg kórházában.** A kórház igazgatósága az elmebeteg osztályon levő szegény elmebetegek mulattatására szüreti mulatságot rendez. Ez uton felhívjuk a jószívű szőlős gazdákat, hogy az igazgatóság célját előmozdítandó, sziveskedjenek Istenről nyert ez évi bő szőlőtermésükből a szegény ott szenvedő emberiség javára szánt szőlő s egyéb gyümölcsből álló kegyes adományait e hét folyamán az elmebetegosztály felügyelőséghez juttatni.

* **Halálos szerencsétlenség egy kút-tisztítás közben.** Diószeg községében gróf *Zichy* birtokán egy furrott kút tisztításával voltak elfoglalva *Taháló* Mihály és *Tóth* János. A már régen takarított kút belsejébe *Tóth* János

hatolt be. A földszinétől mintegy 3 méter mélységben lévő deszkáról kellett volna a kut továbbibb részébe behatolni. Erre a deszkára lépett rá Tóth István. A deszka korhadott volt s a reánehazódó súly alatt eltört. Tóth István a 21 méter mélységű kutba zuhant s azonnal meghalt. Gondatlanság egyedül Tóthot terheli, mert elmulasztotta leszállás előtt a biztosító övet feltenni.

*** A virilisek névjegyzéke közszemlén.** Az igazoló választmány a legtöbb egyenes állami adót fizetők névjegyzékét megállapítván, a névjegyzék az 1886. évi XXI. t. c. 22. §-a értelmében a polgármesteri hivatalban városháza I-ső emelet 3. sz. f. é. október hó 7 napjától október hó 15. napjáig terjedő 8 napi közszemlére kitétetik. Miről az érdekelteket azzal értesitem, hogy a névjegyzéket a fennebb jelzett határidő alatt megtekinthetik és netalán felebbezéseiket a közszemlére történt kitételről számított 15 nap alatt Nagyváradi város állandó bíráló választmányához beadhatják. Nagyváradi, 1908. október hó 8-án. Rimler Károly, polgármester.

*** Eltűnt szolga.** Még augusztus 19-én megirtuk, hogy a nagyszalontai főszolgabírótság öreg hajduja Baja Károly eltávozott hazulról s nem is tért azóta vissza. A hatóság a legmesszebbmenő kutatást eszközölte az öreg 65 éves ember feltalálására, azonban eredménytelenül. A hatóság már csaknem biztosra vette, hogy Baja bünténynek lett áldozata s a mérénylet, hogy tettüket elpalástolják, Baja hulláját valami titkos helyen rejtették el. Tegnap, mint nagyszalontai tudósítónk jelenti, a kötegyáni határban Sándor László Csákós nevű tanyáján megkezdtek a kukorica kóró kiszedését. Eközben egy már feloszlásnak indult hullát találtak az emberek. A hulla ruházatáról azonnal felismerték az öreg szolgát s jelentést tettek az esetről a csendőrségnek. A csendőrség azonnal kiszállott a helyszínre. A hulla mellett megtalálták az öreg ember vadászfegyverét. Az eddigi vizsgálat még nem állapította meg a büntényt.

*** Tolvaj órásszegőd.** Junger Sámuel margittai órás iparosnak ezélt 2 héttel eltűnt egy acél órája és több ékszere, összesen 53 korona értékben. Gyanuja kezdetben is Ekker Adolf nevű volt segédjére irányult, aki szeptember hó végén távozott el tőle és Nagyváradon talált alkalmazást. Ekkert, akinél az eltűnt holmi egy részét megtalálták, tegnap elfogta és zár alá helyezte a rendőrség.

*** Husz koronát egy életért.** Az elmúlt nyár folyamán történt, hogy a Pankolics-uszoda mellett befordult a vízbe egy szekér lovastul kocsisostul. A kocsis már fuldokolni kezdett, amikor Décsey Károly uszómester élete kockázatásával kimentette a már-már elmerülő embert. Lakatos Béla tornatanár felhívta ez ügyben a főkapitány figyelmét, ki azt indítványozta a városi közgyűlésen, hogy Décseyt írásbelileg dicsérik meg és egy 20 koronás arannyal jutalmazza meg.

*** Tolvaj lakó.** Jován Miklós kövező panaszt emelt, hogy Ádám Anna nevű rokona, kinek szállást adott, hétfőn összepakolt és kőszőnés nélkül eltávozott, de végképp. Nagy igyekezetében szállásadójának egy öltözet ruháját, gyűrűjét és óráját is összesen 64 koronákban elemelte. Kézrekerítése iránt intézkedett a rendőrség.

*** Razzia.** Az elmúlt éjszaka razzia tartott a rendőrség, a razzia során 6 foglalkozás nélküli egyént állítottak elő, kiket lezártak.

*** Tolvaj csavargó.** Fischer Dávidné kárára tegnapelőtt este felé a Szabadság-utca

10. sz. a. lakása udvaráról egy csavargó, ki az egyik lakónak valami csomagot hozott, egy 7 korona értékű libát el emelt. Nyomozzák.

*** Az ellopott korcsma ablak.** Kovács József csernei születésű 20 éves suhanc, tegnapelőtt éjszaka a Gerlicze Antal-féle Kolozsvári-u. 53. sz. alatti korcsma egyik ablakát lelopta. Zsákmányával a Templom-utca felé igyekezett, mikor egy rendőr üzöbe vette. Erre eldobta az ablakot és futásnak eredt. Mindamellet kézzre került. Lezárták.

*** Talált tárgyak.** Találtak egy nő nyakéket (kövekből álló fűzés), egy tűzércsákolót, egy pár csizmát és 6 drb kulcsot. Igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrség I. emelet 7. sz. szobájában.

*** A rezorvinta álma.** Zihrer C. M., a »Bányamester«, a »Svihákok« stb operettek híres szerzőjének fenti című nagy zenei revu-jét, valamint Lehár »Három feleség« című operettejének nagy egyvelegét fogja a háziezred zenekara Sigl h. karmester vezetésével f. hó 11-én vasárnap délelőtt a »Pannonia«-étteremben előadni, a »Rezorvinta álma« nagy zene-revue pont fél 12 órakor kerül előadásra és minden asztalon kellő számban rendelkezésre fog állni a 24 számból álló magyarító szöveg. Czipóth Ferenc, a népszerű vendéglős ezáltal is bizonyítja az ő kedves közönségének, hogy mindent elkövet, miként az éttermeit felkereső nagyszámú vendégeknek egy kellemes vasárnap délelőttöt szerezzen. Ezen élvezetesnek ígérkező hangversenyre mi is felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

*** Tánciskola.** Kovács Tivadar balletmester a párisi táncműv. okl. tagja ez évben nov. 1-én nyitja meg táncintézetét a Zöldfászlóda nagytermében. Az idei szezonban rendkívül sok bájos újdonság kerül oktatásra, azonkívül az egész konografiai táncművészet és testesthetika. Külön gyermek csoportok, kiad és esti tanfolyamok, boston kurzusok. Védnökségek alatt álló csoportokhoz való beosztás iránt értekezhetni lakásomon Schlauch-tér 2. hol egyszersmind az összes kurzusokra már most lehet beiratkozni.

*** Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

*** Magyar daltársulat a korona kávéházban.** A nagy zsidóünnepnap megszüntével azaz hétfőn és minden este egy jól szervezett férfi- és nőtagokból álló daltársulat tartja előadásait. Naponta változatos műsor. Egész éjjel nyitva. Kezdeté este 9 és fél órakor. Belépti díj nincs. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos, kávé.

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁ.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Dollárkirálynő.

Péntek: Gépírókisasszony.

Szombat: Mókus.

Vasárnap délután: Biboros. Este: Görög-abszolga.

A szabadkőműves szivar. »A mókus« szerzőjének lapja nincs megelégedve azzal, hogy a gyöngén kopizált mókusnak nem fedezték fel — és más sem fedezte fel, kivéve az Estilapot — eredeti oroszánkörméit. Különösen fáj neki, hogy a szabadkőműves szivarhoz címzett ócska, rossz viccet nem fogadtuk — és más sem fogadta — egetverő szellemesség gyanánt. Deák Ferencet szólaltatja meg annak iga-

zolására, hogy a fent nevezett rossz vicc az övé, tehát jó. Hát kérjük szeretettel, először is szokás ma már nemcsak a rossz kiegyezéseket, hanem a rossz vicceket is Deák tekintélyével fedezni. Másodszor, ha a »Mókus«-ban lévő összes, részben ócska, részben rossz vicceket Deák Ferencre akarja az Estilap visszavezetni, akkor mondassa el a haza bölcsével az egész »Mókus«-t. Harmadszor: mi észrevettünk a darabban sok régi ismerőst s egy szóval sem mondtuk, hogy a »szabadkőműves szivar« a szerző leleménye. Csak annyit konstatáltunk, hogy rossz vicc. A közzétett erélyes nyilatkozat után közmegnyugtatóra készséggel és egész határozottsággal kijelentjük, hogy a darabban még ex sem eredeti.

Szinlap bérlet. A színház igazgatósága ez uton adja a közönség tudomására, hogy ezután a szinlap bérletre a színházi irodában (szinpad feljáró első emelet) az igazgatóságnál lehet előfizetni.

IRODALOM.

Minisztrációs könyv. Szerkesztette Bonts József taranyi plébános. E kiadás egyesíti magában mindazon előnyöket, hogy a latin szöveg magyar betűkkel van írva, a minisztráló fiu teendőiről bő magyarázatot ad, e mellett a legolcsóbb kiadás. Ára 6 fillér. Megrendelhető: Nádai I. könyvkereskedésében, Keszthelyen. Ajánljuk a hitoktatók és tanítók figyelmébe.

TÁVIRATOK.

A román király állapota.

Bukarest, okt. 7. A hivatalos lap, bulletin közöl, amely a király egészségi állapotáról elterjedt riasztó híreket megcáfolja. A Röntgen-sugarakkal végzett vizsgálat megállapította, hogy nincs daganat. A király egészsége állandóan javulóban van. A király az utóbbi időben szüntelenül dolgozott a miniszterekkel.

Görögország is anektál.

Athén, okt. 1. Görögország Kréta-szigetét anektálta. Az anekxió nem kelt feltűnést diplomáciai körökben.

Óriási árvízveszedelem Indiában.

London, okt. 7. Indiában az utóbbi napokban oly óriási esőzések voltak, hogy a szárazföld legnagyobb részét elöntötte a víz. A folyók tegnap kiléptek medrükből s az által óriási pusztítást végeztek. Eddig 50000 ember pusztulását állapították meg.

A fiumei sikkasztás.

Fiume, október 7. A sikkasztó bank-szolga kinyomozásával a rendőrség Ormai rendőrletisztviselőt bizta meg, ki Olaszországba utazott és Udineből táviratilag jelentette a fiumei rendőrségnek, hogy a sikkasztó nyomában van, gyanu szálai Velencébe vezetnek, odautazik.

LEGUJABB.

Szerbia hadat üzen.

Belgrád, okt. 7. (Éjjel 2 órakor.) Huszonnégy órán belül várható Szerbia hadüzenete Ausztria-Magyarország számára. Eddig tizezer önkéntest soroztak be és ötmillió dénár hadi költséget szavaztak meg.

Meggyilkolt trónörökös.

Konstantinápoly, okt. 7. (Éjjel 2 órakor.) Athénből jön a hír, hogy a mai nagy hadgyakorlatok alkalmával *Konstantin trónörökös* tizennégy törzsűrással megölték. A hír még nincs megerősítve, részletek hiányzanak.

Igazságszolgáltatás.

A járványkórházi felügyelő bűnyüge. Annak idején lapunkban megemlékeztünk arról, hogy *Fodor Márton* járványkórházi felügyelő ellen az ellene tett feljelentés folytán megindult a fegyelmi eljárás s ennek folytán fel is lett függesztve több szabálytalanság miatt. Emellett Nagyvárad város bűnvádi feljelentést is tett ellene büntlen kezelés büntette miatt, mert állítólag a város fájából lopott, a raktárban levő párnákból, pokrócokból több darabot a saját céljaira fordított, a leltárakat, könyveket hiányosan vezette s ez által a várost megkárosította. Ezen ügyben tegnap volt a büntető főtárgyalás, melyen *Fodor Márton* dr. *Váradi Ödön* képviselte. A tanubizonyítás során ki lett hallgatva *Rimler Károly* polgármester, ki azt adta elő, hogy a főorvos feljelentése folytán függesztette fel *Fodor Márton*ot, majd dr. *Baróthy Ákos*, aki azt panasolta, hogy *Fodor Márton* hanyagul végezte teendőit, a leltárt hiányosan vezette. Kihallgatták a járványkórház egész személyzetét, akik azonban nem bizonyították, hogy *Fodor Márton* eljárásával a várost megkárosította volna.

Dr. *Várady Ödön* védő kritika alá vette a város azon eljárását, hogy egyidejűleg folytat fegyelmi és bűnvádi eljárást s hosszú idő alatt sem bonyolítja le ezen fegyelmi eljárást s ez alatt nyomorognia kell a függesztett tisztviselőnek s kimutatja, hogy e súlyos vádak alaptalanok. A bíróság ez alapon *Fodor Márton*ot az ellene emelt vádak alól fel is mentette.

A **Kardos-bank.** A budapesti büntető törvényszék holnap kezdi meg a *Kardos-bankok* bűnyügnének tárgyalását, amely előreláthatólag két hétig fog tartani. A fogva levő *Kardos Árpád* és *Kardos Géza*, valamint a szabadlábra helyezett *Kardos Zoltán* hűtlen

kezeléssel van vádolva. A tárgyalás igen érdekesnek, sőt szenzációsnak ígérkezik, mert sok százezer korona elsinkófálásáról van szó.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. Y.

(Folytatás.)

31.

— Már bizony leányom, a mit elkövetett, nem olyan ám, a mivel becsületes ember dicsékedhetik s az utlevelet, a mit számára kiállítottak, midőn hivatalából kicsaptak, azt sem teszi tudom az ablak közé! . . .

— Apám! — jajdult föl a leány — *Bogya Andor* mindez ideig becsületes ember volt!

— Ez ideig, megengedem, de nem az idő alatt, hogy Pesten tartózkodott. Egy szó mint száz, beszennyezte jó hírnevét s nem méltó arra, hogy emlékével foglalkozzunk. A rendőrségnél már rég kiállott szekere rudja, tán kör-mére néztek . . . tán . . . mit tudom én! elég az, hogy szürét kitétek s mint azóta értesültem, más vidéken kalandozik, jöllehet valami pesti dámával — fojtoltját megtalálta.

Mátyás parasztos, egyszerű szokóttal jobban ki nem fejezhette volna már mind azt, mi a fiatal lányka kedélyére fájó hatással lehet. Gyökeres orvoslatra vállalkozék s föl-kutatta a szív szentélyét s abban a kegyeletet, hogy kiírta s eltépte durva kezével a bűvös fátyolt! . . . S odaállította az eszmény helyébe az utszéli embert, kinek, ha *Aranka* büneit meg is bocsáthatná, de nemtelenségét soha.

Mint mondtam, *Mátyás* körömgázig kiaknázta a helyzetet, kegyetlen volt, gyógyítani akart és tüzes vassal perzselt.

Aranka szakadozni érzé szívét s valóban szerencsétlenebb már alig lehet.

Néhány nappal később, *Mátyást* legjobb barátjai kiméletesen értesítették, hogy a helységben egy nagy párt van alakulófélben, mely bíróválasztáskor nem fog reá szavazni s ezek szerint több mint valószínű, hogy hivatalától elesik.

A szárnyas daemon, mely ott röpdös a mindenségben, markából kiejtette a balszerencse kockáit ama szegényes lakra s csapdossák minden felül most a vész hullámai.

XXIII.

Vendégek Szikfalván.

Egy reggel kocsi állt meg *Icig* kapuja előtt; oly kocsi, mely feltűnést okozott volna még nagyobb városban is, nem mintha három lovas kocsin boldog boldogtalan nem járhatna, ha pénze van, hanem mert oly sallangós hámot mely a lovakon volt, meg az sem vehetne, a kinek pénze van — ha csak valamely alföldi szijgyártótól mondva meg nem rendeli; aztán meg olyan kocsisra sem tehetne szert, kinek bajuszsa hossza vetekedik ostorszázával s ki oly mesterkéletlenül helyettesít minden o-t ő-vel, mintha születése óta az abécében o-val soha sem találkozott volna; kinek pörge kalapja oly nyalkán álljon fején s makra pipájá-

ból a dohány ki ne fogyjon; ki előtt a kenyér nem is eledel, ha nem fejtér, mint a hó; s a paprika értéktelen növény, ha csak nem szögedi: s ki, ha áldott kanaanját elhagyja, idegen határokon a vetésekre tekint, azt képzelet, hogy hát bizony gaz, amit elhullattak szük téren s mi szegényesen felsarjadzott. Száz szónak is az a vége, hogy kecskeméti ember volt a kocsis.

A kocsiból három idegen ember szállt ki, az egyik szintén déli alak, természetes magyar ember és kecskeméti. De a más kettő — uram bocsáss meg; no ha e kettővel találkozott volna *Petőli* a piacon, jöllehet nem írta volna: *Hirös város az alföldön Köcskömét.*

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 7.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonátőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 7.

Buza május	50 kilogrammonként	11.50
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.63

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. okt. 7.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyereséjű sorsjegy kölcsön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleon)der	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

K É S Z I T :

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, — csigalépcsőzetet, üvegterőket, vasablakokat, modern vasrácsozatokat, különleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műlakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. = Saját-ház. =

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvételnek.

K É S Z I T :

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

10801—1908.

Hirdetmény.

Nagyvárad város III. kerület összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1908 évi III. osztályu kereseti adó lajstromok az általános jövedelmi és az országos betegápolási pótdóra való tekintettel az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. § a értelmében f. évi október 7-14 napjain át nyolc uapi közszemlére III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a hegyre nézve 26-ik számú szobájában azon figyelmeztetéssel tétetnek ki, miszerint az érdekeltek adókötelesek, a jelzett lajstromokban terükre előirt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdót ott megtekinthetik s a pótdó elleni utaláni felssóamlásukat azon adózók. az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-hoz képest, kik ezen adóummel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyveskéjükbe történt bejegyzést követő 15 nap alatt a később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják.

A városi adóhivatal.

Deutsche Dame wünscht Mittagstisch in guter Familie. Off. mit Preisangabe an Franz A. Reissert, Lehrer in Rakocz-ut 35.

Tenyész sertés eladás.

A báró Königswarter-féle kiállításokon többször első díjjal kitüntetett **mangalica-sertés állomány 160 drb 2-3 éves hasaskoca 30 drb 1¹/₂-éves tenyészkan**

eladó.

Ugyanott iskolázott kiváló szép növésű 180—220 centiméter magas

Lucz fenyők

kaphatók. Ara helyben földtömbbel kiasva 100 drb.-nál á 1 kor. 1000 drb.-nál á 90 fillér. Csomagolva vasuti állomáshoz szállítva 20 fillérrel több

Kisszántói uradalom
u. p. Bors Biharm.

Gőzmosóda vegytisztítógyár
Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — **A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.**

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398.

Meghívás.

A „Mezőgyáni Kisirtokosok és Földmívelők Földbérő szövete”

rendes évi közgyűlése

1908. október 18 napján, délután 3 órakor tartatik meg a „Mezőgyáni Olvasó Egylet” nagy termében (Templom-u. 84 sz.), melyre t. taglársaimat alapszabályaink 26. §-a alapján ezennel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelőbizottság jelentése.
3. Az 1907—8 évi zárszámadás megvizsgálása, s a mérleg megállapítása.
4. Az igazgatóság, a felügyelőbizottság, és a tisztviselők részére a felmenvény megadása.
5. Az igazgatóság lemondása folytán új igazgatók választása.
6. A felügyelőbizottság választása.
7. Pénztárnok és jegyző lemondása folytán új pénztárnok és új jegyző választása.
8. Esetleges indítványok.

Az 1907-8. évi mérleg és nyereményszám az igazgatóság és felügyelőbizottság által megvizsgáltatván elfogadottnak, s a közgyűlésnél kifüggesztett, hol azt bárki megtekintheti.

Mezőgyán, 1908. október 2 án.

R. Deák János, a. k. igazgató elnök.

Az őszi újdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sítónok és vásznak, paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók !! FELTÜNŐ OLCSÓ ARAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

:: TELEFON 703. ::

ÉRTESETÉS.**Legolcsóbb bevásárlási forrás**

rőfös és divatáru-cikkekben

— Kossuth-utca elején —

Pollák Zsigmond

divatáruházában van, hol a **tulhalmozott nagy raktár** kissebbitése végett minden itt fel nem sorolható cikkek **meglepő olcsó árban lesz árusítva.** — Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND

10.000 darab kitünő minőségű

≡ téglá eladó. ≡

:: **Cim a kiadóhivatalban.** ::

Vorzügl. Sprachlehrerin Deutsch, Engl., Franz. sucht Stunden. Adr. Exp.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

„**Közgazdasági Koronás Takarékszövetkezet**” címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetésüket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Spitz Jenő

épület üveges

Nagyváradon,

Nagy Teleky-utca 16. sz.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy egy a mai kornak teljesen megfelelő üveg porcellán, tükör és kép üzletet nyitottam. Raktáron tartok mindenféle szervizeket, lámpákat, tükröket, képeket a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig.

Előadok képek keretezését, épületek üvegezését és egész éven át a jókárban tartását mérsékelt árak mellett.

Nagyobb épületek üvegezéséhez költségvetéssel szolgállok. Szíves meghívásra bárhol megjelenek. Csak kérem egy levelező lappal felkeresni méltóztassanak. A nagyérdemű közönség pártfogását kérem.

Spitz Jenő, üveges

Egy liter petróleum 20 fillér.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

==== Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán. ====

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női
és gyermekruha áruháza **Wéber Testvérek.**

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész
női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó
bevásárlási forrás. =====

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Mérték utáni megren-
delések elfogadtatnak.

➔ Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok ➔

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót
kostüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és
szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban
árusítatnak.

==== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ====

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját
műtermekben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el.
Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ÁRVAY JÁNOS és TSA
budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.